

Redacțiunea, Administrațiunea,
și Tipografia
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu se
primesc. — Manuscrisurile nu se
returnează.
INSCRIBATE se primesc la Admi-
nistrațiunea în Brașov și la ur-
mătoarele Birouri de anunțuri:
în Viena: M. Dukas, Heinrich
Schalk, Rudolf Mosse, A. Oppelitz
Nachfolger; Anton Oppelitz, J.
Dannbauer, în Budapesta: A. V.
Goldberg, Schlessen Bernat; în
București: Agence Havas, Bucu-
rești de Romanie; în Ham-
burg: Karsten & Liebmann.
Prețul inserțiilor: o serie
garmond pe o coloană 6 sz. și
30 sz. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o
serie 10 sz. sau 80 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL IX.

„Gazeta” iese în mâna care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și strălăutate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se prenumără la toate oficiile
poștale din țară și din afară
și la ad. colectorilor.
Abonamentul pentru Brașov
administrațiunea, piața mare,
târgul Inului Nr. 30 etajul
I., pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 sz.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 5 sz. v. a.
sau 15 bani. Atât abonamen-
tele cât și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 118.

Brașov, Vineri 30 Mai (11 Iunie)

1897.

Tratările de pace.

Ce-i cu pacea dintre Grecia și Turcia? Când se va încheia, și cum și în ce condițiuni? Ce va mai eși din acțiunea concertului european, care, se vede, a luat locul Greciei beligerante în conferința, ce se ține în palatul Tophane din Constantinopol, cu scop de-a se înțelege asupra condițiilor de pace?

Lucru surprinzător și până acum ne mai pomenit. Tratările nu se fac direct între beligeranți, ci în locul Greciei negociază cu Părta reprezentanții marilor puteri. Prin aceea, că au intervenit în favorul Greciei, puterile își atribuie și dreptul de-a stabili ele condițiile de pace cu Turcia. Nu-i greu de înțeles, că Grecia a trebuit să se mulțamească cu aceasta, cu atât mai mult, cu cât numai așa putea fi scutită de urmările unor pretensiuni esorbitante ale Turciei învingătoare. De când puterile și-au luat dreptul de-a dispune asupra sorții insulei Creta, ele se consideră ca parte direct interesată la soluțiunile conflictelor din Peninsula-balkanică; și în adevăr, puterile reprezentă acolo în prima linie interesele lor proprii și numai în a doua linie așa numitele „interese ale păcii”.

Destul, că tratările de pace se continuă deja de timp mai îndelungat între reprezentanții puterilor și reprezentanții Părtei, fără ca să se scie până aici ceva despre decursul lor. Tot ce se vorbește și se scrie sunt de-oamdată mai mult combinații. Numai asupra unui lucru pare a nu mai fi îndoială: concertul ambasadurilor marilor puteri nu oferă nici de astă-dată acea cooperare armonică, ce s'ar putea aștepta dela el. Și de rëndul acesta se accentuează din nou rivalitatea între Anglia și Rusia, între stăruințele celei dintâi de-a combate pe Turci și postulatele lor, lovind astfel în politica Rusiei, care stă și ea acum la spatele Sultanului, și între tendințele și stăruințele celorlalte puteri.

Multă amărăciune a produs, precum se asigură, între ambasadurii puterilor purtarea chiar provocătoare a ambasadurii engleze Sir Philipp Currie, care purtare datează mai de mult, nu tocmai de-acum.

După o scire mai nouă, sosită dela Constantinopol, în conferința de Marti a ambasadurilor, delegații turci au stăruit, ca să se primescă toate postulatele formulate de Părta pentru încheierea păcii. Unele informațiuni, primite de foile străine, spun, că între aceste postulate se fiă următoarele: cincii milioane despăgubire de războiului garantată; o rectificarea de granițe mai însemnată; schimbarea jurisdicțiunii consulare grecesci în Turcia, conform împrejurărilor.

Tratările de pace se trăgăneză mult din cauză, că ambasadurii puterilor trebuie să raporteze mereu și să cêră dela guvernele lor instrucțiuni asupra fiă-cărui punct în parte.

De aceea se dîce, că va fi de lipsă să se prelungească din nou durata armistițiului și că acum se vor începe nouă tratări în privința acesta.

Interesant e, că cu totă desamăgirea, ce au suferit-o Grecii din partea Angliei, care prin purtarea ei dușmană Turciei i-a tot încurajat până ce i-a băgat în incurcătura războiului, tot înclină și acum mai mult spre politica Angliei, ca și când încă de aci încolo ar spera să câștige isbende pe urma ei. Adevărul este, că Anglia mereu se gerază ca protectoară și apărătoară a Greciei și caută și de astă-dată să dea presiune acestui rol prin opozițiunea hotărâtă, ce o face postulator, ce le ridică Turcia față cu Grecia învinsă. În fond însă, ca la toate celelalte puteri, decide și la Anglia propriul interes al politicei ei, care mereu tinde a învrăjbi și înăspri raporturile în Peninsula-balkanică. Și Grecii încă și aici se simt încurajați de acesta ispravă a politicei britanice.

Pe când însă se urmăzeă firul nesfârșitelor tratări și conferințe diplomatice la Bosfor, pe atunci se pregătesc nouă surprize de mână lungă a Rusiei în partea de meară-nopțe a Peninsulei balcanice. Din nou se ridică cestiunea macedonă și în fond se vîd mișcându-se figurile dela Sofia și Belgrad, conduse de mână diplomației rusești.

Erăși fierbe cazanul nesfârșitelor interese divergente, acțiuni și contra-acțiuni pe după culise. Nu scim ce va eși până în cele din urmă de aici, dîr lucru bun pentru interesele păcii generale nu va pute să iase, chiar de nu s'ar împlini predicerea fôiei grecesci „Akropolis”, că reprezentanții puterilor în Constantinopol nu sunt în stare de-a pute ajunge la o înțelegere asupra bazeilor păcii, ce este a se încheia între Grecia și Turcia.

1867—1897.

Alaltăeri, în 8 Iunie n., s'au împlinit 30 de ani dela încoronarea Majestății Sale ca rege al Ungariei și dela inaugurarea dualismului.

Din incidentul acestei aniversări aprôpe toate foile ungurești au scris articuli de fond, făcînd repriviri asupra schimbărilor petrecute în această perioadă de timp și a rezultatelor obținute de Maghiari pe terenul politic și național.

E interesant cu deosebire un articol al lui Bartha Miklos, publicat în „Magyarország” de aici, în care se face un fel de bilanț al rezultatelor obținute de Maghiari în decursul celor 30 de ani. După ce vorbește de marele speranțe și iluziuni, ce și-le făceau Ungurii la inaugurarea dualismului, d-l Bartha dîce între altele:

„Dacă cine-va ar face un bilanț amănunțit, temeinic și bine studiat al șanselor, ce ni-s'au deschis în timpul celor 30 de ani, și al rezultatelor ce le-am dobîndit: am avé înaintea noastră desamăgirea într'un grad și dimensiune aprôpe necalculabilă. Într'o parte a cumpăni trebuie să se pună tot ce am pierdut, în cealaltă tot ce am dobîndit.

Trebuie adevă să se măsore valoarea morală și materială a aceluși timp (1867) față cu valoarea morală și materială a timpului de azi.

„Astăzi producem mai mult, avem mai multe mașini, mai multă știință, mai multe căi ferate, literatura e mai dezvoltată, comerțul mai mare, avem mai multe școlii, mai mulți bani. În privința acesta progresul a luat dimensiuni aprôpe necalculabile. Însă și datorile sunt mai multe, servilismul mai mare, ura naționalităților mai potențată, administrațiunea mai coruptă, cronica crimelor mai estinsă. La acestea se mai adaugă o adencă decadentă a elementelor etice: Patriotismul, desinteresarea, entuziasmul, valoarea indivișilor, rușinea, serviciul gratuit pentru binele public, simplicitatea, soliditatea caracterului, conștiința au devenit tot atâtea concepte, ce cad în imperiul fraselor.

„Perseverența tenace în luptă pentru drept este în apunere atât la națiune, cât și la indiviș. Principiul folosului privat este în triumf față cu principiul folosului public. Sistemul protecțiunilor a ajuns stăpânitor pe toate liniile carierelor publice. În societatea noastră întru atâtea s'a ticăloșit forța puterii penale, încât o bună sabiă de oțel în mână e în stare să scutescă cu desăvîrșire pe ori-cine de toate urmările infamiei...”

„Bilanțul stă astfel: S'a estins calea ferată, s'a scurtat moralitatea; s'a mărit casa și strălucirea ei, a scăzut căldura și ourătenia vetrei; s'a sporit burocrațiua, a scăzut libertatea; mai mulți bani, mai puțin credit; o parte a clasei de mijloc s'a prăpădit; o parte din țărănime a întors spatele Dumneșului și patriei sale. Rutîrul răbdător de fôme, Săcuiul emigrant plătesce pensiuine, — pentru cine? — Pentru ministri, pentru aceea adevă, pentru a căror negrijă ei s'au rabdă fôme, s'au emigrăză”.

In cestiunea obstrucțiunii. Acțiunea parlamentară a opoziției, care are de scop să mijlocească cu ori ce preț retragerea paragrafului 16 (privitor la pressă) din proiectul noiei proceduri penale, ia dimensiuni tot mai mari.

Foile opoziționale asigură, că comisiunea însărcinată cu organizarea obstrucțiunii a stabilit definitiv programul acțiunii viitoare și că îndată ce ministrul-președinte Banffy se va reîntorče dela Clușiu, unde se află acum, i se va aduce în mod oficial la cunoscință obstrucțiunea, printr'o deputațiune, ce i se va trimite din partea partidei „independente”.

Acastă deputațiune va declara ministrului-președinte, că în cazul, decă nu se va retrage §-ul 16, obstrucțiunea se va începe mai întâi cu ocaziunea desbaterilor asupra proiectelor militare, după acesta o vor estinde asupra proiectului de lege privitor la premiul zaharului, care proiect până la 1 August ar trebui să fiă sancționat.

În fața acestor pregătiri de atac ale opoziției, după informațiunile lui „Pol. Ert.”, guvernul are de gând să paralizeze obstrucțiunea opoziției prin introducerea ședințelor de nopțe. Guvernul crede, că timp de trei săptămâni va fi de-ajuns pentru a stôrce puterile opoziției și a-o sili să capituleze, decă se vor ține ședințele parlamentare fără intrerupere și și nopțe.

Pentru susținerea luptei, deputații partidei guvernamentale se vor împărți în trei grupuri de câte 100 de inși. În fiă-care nopțe va asista la ședință câte-un grup, perondându-se astfel unul după altul. Opoziția în acest caz nu va fi în stare să mai pörte lupta, deore-ce membrii săi fiind mult mai pușini la număr, vor trebui să stea în foc fără intrerupere, ér această nu va pute să dureze mult.

Guvernul, dîce mai departe fôia oficișă, încă nu crede, că opoziția are serios de gând să recurgă la obstrucțiune; decă însă totuși o va face, imediat va începe cu ședințele de nopțe.

Lupta pentru Macedonia.

Sub acest titlu dîarul „Drapelul” din București publică o corespondență din Sofia de următorul cuprins:

Aci totă lumea e preocupată numai de chestia macedoneană. Fie-care crede, că o soluție a acestei cesti e inevitabilă și apropiată și de aceea Bulgaria trebuie să fiă gata la ori-ce eventualitate.

Bulgarii cred că Rusia îi va sprijini, și citeză în sensul acesta un articol apărut în „Le Nord”, organ rusesc din Paris, care spune, că chestia Macedoniei e o chestie slavă, deore-ce majoritatea locuitorilor sunt Slavi, Grecii fiind 220.000 la număr, ér Românii numai 75.000.

Guvernele din Sofia și Belgrad, cu totă situația lor financiară slabă, nu se dau în lături dela nici un sacrificiu pentru a căpeta dela Turcia drept de a avé nouă consulate și episcopate și de-a funda neconținut școlii în Macedonia.

Pressa englesă se arată fôrte alarmată de activitatea Slavilor în Peninsula-balkanică. Unele dîare englezesci cari se pretind bine informate, spun că guvernul bulgar ar fi intervenit pe lângă oel turcesc arătându-i avantajele unei autonomii a Macedoniei. Nu pot garanta, că așa ceva e adevărat s'eu fals, dîr pot spune, că în Sofia lumea vorbește de-o autonomiă a Macedoniei sub un prinț slav.

„Le Nord” spune în cestia acesta, că Bulgaria, stat vasal Turciei, nu pôte să se amestece acolo unde numai Părta și puterile se pot amestece. Apoi tocmai acesta doresc și Bulgarii, și cred că guvernul bulgar lucrăză cu activitate în sensul unei intervențiunii a Europei, în cestia macedonă, sperând că ei vor trage oel mai mare folos din această intervenție.

Sêrbii însă nu se lasă mai pe jos. Ei hrănesc aceleași speranțe ca și Bulgarii, și încercă în toate felurile să capete în Macedonia aceleași avantaje ca și Bulgarii. Aceste țeri cari se dîo amice și despre cari s'au spus că sunt aliate, trăsesc în fond în cea mai mare dușmanie.

„Glass Macedonschi”, organ al irendentei bulgare, spune, că e mai de dorit ca Macedonia să devie autonomă sub suzeranitatea Austriei, decă să cadă în mâinile Sêrbilor.

Primesc numêroase scrisori și soiri dela Românii din Macedonia. Toți sunt fôrte mârniși — unii chiar descurajați — vîdînd ce activitate desfășoră Bulgarii și Sêrbii, ce avantaje obțin ei, pe când diplomațiua noastră nu se mișcă de loc. Decă perdem și ocazia acesta, apoi va fi greu să mai găsim alta pe viitor.

Ca să sperăm totul dela o neînțelegere bulgaro-sârbă, e o greșelă mare. Acastă neînțelegere va înceta în ziua, când ea va periclită interesele slavismului în peninsula balcanică și deocă Bulgaria și Sârbia nu vor înțelege această, Rusia le va obliga s'o înțelegă.

De altminterlea noi nu avem să ne preocupăm, cel puțin acum, de faptul, deocă Bulgarii vor eși mai tari ca Sârbii s'eu vice-versa.

Trebuie să ne preocupe exclusiv ridicarea nivelului cultural al Românilor macedoneni, fără altă preocupare de ordin politic.

Și tocmai fiindcă n'avem preocupări așa de vaste ca ale Slavilor, putem să reușim mai bine pe lângă Turcia și să dăm mai repede satisfacție dorințelor noastre. *Ne trebuie școlă, consulat și un episcop român.* Pentru un stat așa de bine vădit ca România, cu mijloace materiale și politice însemnate, ușor se pot obține dela Turci aceste desiderate. E de mirare, inexplicabil chiar, cum de n'am obținut încă nimic până acum, noi cari eram în condițiuni așa de bune de a obține tot ce doream.

Speranțele și îngrijirile Bulgarilor.

În cercurile diplomatice din Constantinopol din nou a început să circule vestea, că **principalele bulgar Ferdinand** în scurt timp se va proclama ca Rege al Bulgariei. În cercurile politice din Constantinopol se pretinde a soi chiar și aceea, că Sultanol nu se prea arată străin față de planul principelui bulgar. Cu deosebire e bătător la ochi, că în săptămânile din urmă agentul dela Constantinopol al Bulgariei a fost foarte adese-ori primit în audiență la palat și, pe lângă aceea, de repetate-ori a conferit în acest obiect cu marele vizir și cu ministrul de externe. Din toate acestea se conchide, că proclamarea Bulgariei ca regat are să urmeze în timpul cel mai apropiat.

Pe lângă toate acestea însă, rezultatul războiului greco-turcesc nu-i prea încântă pe politiciii dela Sofia, deocă Bulgarii așteaptă cu îngrijire momentul, în care învingătorul Edhem-pașa va începe să ducă în deplinire reformele promise de Sultan.

În total puțină speranță e de-o pace durabilă în Balcani. Ceea ce puterile unite n'au isbutit să ducă în deplinire după congresul dela Berlin, de-a introduce adecă reforme în întreaga Turcia, cu atât mai puțin se va putea duce în deplinire acum.

Pentru Bulgaria constelația actuală se consideră ca foarte nefavorabilă în mai multe privințe. Astăzi acest stat stă în raport de vasalitate față de Turcia, ba Rumeția orientală este încă provincie turcescă, er în Macedonia un milion și jumătate de Bulgari așteaptă momentul de-a fi anexați la Bulgaria. În loc de a-și vedea realizată însă

acastă dorință a lor, se văd amenințați de a fi puși politicesc în jug turcesc, er bisericesc în jug sârbesc.

E temere adecă în Sofia, că panslavismul și panhelenismul lucrează mână în mână pentru de-a strimtora pe Bulgarii din Macedonia și a face, ca trei din patru părți ale Macedoniei să se anexeze la Serbia. Ba se vorbește prin cercurile politice din Sofia, că se va trimite o deputațiune la Viena pentru a cere *anexarea Macedoniei la Austro-Ungaria*, creșdend, că prin o asemenea anexare s'ar pute ușura sôrtea Bulgarilor Macedoneni.

SCIRILE ȚILEI.

— 29 Maiu.

Intre Cucerdeea și Vințul de sus comunicațiunea pe linia ferată a fost până er întreruptă din cauza esundărilor din țilele din urmă. Cu ziua de er însă, după cum anunță direcțiunea căilor ferate, comunicațiunea regulată pe această linie a putut fi erăși restabilită.

Devastațiunile cauzate de ploii în comitatul Coșoconei au fost colosal de mari. După raportul oficios al vicespanului acestui comitat, pagubele, ce le-au îndurat economii mici și mari nici nu se pot calcula. Ploile torențiale au fost generale în comitat și împreună cu ele au fost generale și nenorocirile. Vor trebui să se ia măsuri pentru ajutorarea celor păgubiți. Drumurile sunt spălate de ape și podurile în cea mai mare parte stricate, așa că nici pe lângă cea mai mare încordare nu va fi posibil a-le repara încurând, pentru a pute fi restabilită comunicațiunea.

Ploile în România. Ploile continuă țilnic cu stăruință peste totă întinderea țerei. Sunt deci de ani, țioe „Timpul“, de când nu s'a pomenit un așa desastru de ploii. Omenii bătrâni de pe moșia Isvôrele, din județul Mehedinți, ne spun, că numai în copilăria lor au vădit Danărea așa de mare ca acum. Același lucru se poate spune de toate riurile și văile din țera. Și ploile nu conțenesc. După o nopțe mai mult s'eu mai puțin ploioasă, dimineața cerul e senin și o căldură nădușitoare te face să simți o furtună. Și într'adevăr, pe la amiazi s'eu după amăzi cerul se acopere de nori groși, din cari în puțină vreme se lasă stropi de ploie, cari în câte-va minute prefac stradele în adevărate băltoce. Er, pe la orele 11 și jum. o ploie torențială s'a lasat asupra Capitalei, însoțită de grindină. Atât cât ai bate în palme, stradele erau prefăcute în lac; în unele locuri, pe strade, apa ajungea până aproape de butucul rôtei dela trăsuri. În județe ploile au fost alaltăeri și er mai rare și au permis apelor să se mai retragă. Ploile de Lună și Marti au produs din nou mai multe inundații în Bucuresci. Din orașul Piatra-Neamțu s'anunță, că muntele Gazla, care s'a surpat, dără-

mând peste 50 de case, urmază a se surpa mereu. Er, în urma unor ploii nouă, stânci și mase mari de pământ s'au prăbușit într-o altă direcțiă, acoperind mai multe case. Nu se soie, deocă nu sunt și victime omenești. Muntele se surpă mereu.

Explosiune. Din Rosenheim (Bavaria) se anunță: Dumineca trecută s'a deslăntit o furtună grozavă asupra ținutului. Un fulger a lovit în fabrica de erbă de pușcă de lângă „Stefanskirche“ și 1000 măzi de erbă de pușcă au explodat. În urma mării sguduirii, 11 edificii s'au outropit; un muncitor din fabrică a fost rănit. Mai mulți arbori gigantioli au fost desrădăcinați. În Rosenheim, care se află la o depărtare de 2 klm. de Stefanskirche, în urma presiunii aerului au fost sparte mai multe uși și ferestri.

Răsmeliță în Galiția. Din Lemberg se telegrafază: Alaltăeri s'era între muncitorii creștini și jidani dela minele din Skodnița se iacă o certy, care se termină în bătaia formală. Ană la această a dat'o un muncitor jidan, care a amenințat cu bătaia pe un alt muncitor creștin. Muncitorii au atacat casele Jidanilor, li-au spart ușile și ferestrele, au bătut pe Jidani și 20 de case le-au demolat. Autoritățile civile au telegrafat după miliția. Intre muncitori și jendarmi se încinse o luptă desperată, în care un muncitor își pierdu viața și alți forte mulți fură greu răniți. Șapte-spre-dece muncitori au fost arestați.

Din isprăvile episcopului reformat din Ardeal.

Astăzi, în 10 Iunie n., s'a întrunit în Clușiu adunarea generală a diecesei evangelic reformate din Ardeal, fiind presedat de ministrul-presedinte Banffy. Adunarea, cum se prevede, are să fiă furtunosă, căci în ea se vor aduce erăși în discuțiune minunatele „operațiuni financiare“ ale episcopului reformat Szász Domokos, care a jucat la bursă cu averile publice ale bisericilor din diecesă.

E interesant, că acest episcop trecea mai anii trecuți ca cel mai grandios patriot în ochii tuturor șovinistilor unguri. Cu deosebire cu ocaziunea așa țisei visitațiunii canonice, ce o făcuse mai anii trecuți în România, presa maghiară îl ridica până la al treilea oer și nu mai soia, cum s'el laude și preamărească mai bine pentru patriotismul său.

Dér se vede, că nu prea au noroc șovinistii unguri cu patriotismul lor, căci de obicei tocmai aceia se deoche la urmă mai tare, care sunt timbrați la început ca mai mari patrioți.

Cam așa s'a întâmplat și cu episcopul Szász Domokos. Același foi, care înainte îl preamăreau ca pe un patriot de cel mai greu calibru, astăzi îl defaimă și ocărăsc ca pe un simplu speculant.

Etă ce cetim în foile unguresci despre isprăvile acestui episcop:

Comunele bisericesci reformate din Ardeal aveau o avere de un milion și 300 mii florini în obligațiuni de stat, pe care spre mai bună psă le-au deus la autoritățile bisericesci din Clușiu. Obligațiunile erau scrise pe numele comunelor proprietare care la fiă-ore jumătate de an primeau interesele după capitalele lor. Acastă multă vreme a mers tot așa. La 1885 însă, când Szász Domokos a fost ales episcop, această din propria autoritate, fără a mai întreba pe proprietari și fără a cere autorizați dela adunarea generală a vândut obligațiunile. Cu prețul lor a cumpărat alte obligațiuni mai eftine, er la adunarea generală din 1886 a raportat, că prin această conversiune a făcut un câștig de 141 mii florini. Acest câștig însă nu l-a dat proprietarilor obligațiunilor, ci l-a împărțit pentru alte scopuri. Lucrul principal a fost însă, că în urma acestui schimb de obligațiuni, interesele nu s'au mai dat diu partea casieriei de stat comunelor proprietare, pe ale căror nume nu mai erau scrise obligațiunile, ci toate interesele se plătau la centru, la „ilustrul“ episcop Szász Domokos, pe lângă o chitanță comună.

Curând după asta se făcu cam asemenea și cu fundațiunile și alte averi ale diecesei. În sumă de vre-un milion și jumătate flor., cu cari se făcure diferite cumpărări, întreprinderi și alte „esperimente“, er la adunările generale se raporta întotdeauna, că s'au obținut mari câștiguri.

Pentru a nu mai risca averea publică, comunele bisericesci au hotărât în fine să înființeze la Clușiu o *banca reformată*. Din această bancă nu era permis a se da împrumuturi, decât cu intabulare pe moșii la primul loc și cu 6%. Cei ce au împrumutat însă bani dela banca reformată au avut să plătescă interese sub diferite titluri câte 8% și mai bine, er comunelor proprietare li-s'au dat cu toate acestea numai 5% după capitalele lor, er celalalt profit s'a întrebunțat pentru alte scopuri.

Contractele și obligațiunile împrumutatorilor se păstrau până acum la casa centrală din Clușiu. Cu începutul anului 1897 însă, episcopul a zălogit toate obligațiunile la o bancă din Budapesta, cu care a încheiat contract pe timp de 50 de ani, fără de-a fi avut nici învoirea adunării generale, nici permisiunea dela proprietari, „M.-g.“ țioe, că episcopul nu mai avea la dispozițiune a continua jocul la bursă și de aceea s'a întins acum și la averile imobile ale bisericilor pentru a-și stempăra patima de-a juca la bursă.

Se înțelege, că foile unguresci, găsind foarte suspecte aceste operațiuni ale episcopului reformat, nu mai au aț gustul de-a preamări patriotismul lui. Semnele arată, că în adunarea din acest an se vor nasce aspre discuțiuni în cestiunea această.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Superficialitatea și șovinismul în literatură.

De Iosif Sterea Șuluțiu. Sibiu 1897.

(Urmare)

Aș pute produce încă o mulțime de atestate oficiose, cred însă că cele produse de pân' aci vor convinge pe tot insul, că nimeni dintre Români mai multă ocaziune decât mine n'a avut d'a face rapid o carieră strălucită: putem înainta, precum au înaintat și alți Români, dela Cancellaria curții împărătesci, la ministeriu, s'eu ca jude la curie, și aș fi înaintat negreșit deocă nu sosea ziua fatală din anul 1865. Au fost numiți judecători la curie dintre contimpuranii mei maghiari mai mulți inși, cari au fost mult înderătul meu în poziți și rang, ba unul chiar, care în biroul meu începuse a practica, altcum bărbat calificat, deja mort. Astfel putem și eu să înaintez, chiar și fără legăturile și protecți ce o aveam.

Ce a fost cauza de n'am înaintat, am desoris'o eu în „Gazeta Trans.“ Nr. 19 anul 1891. În anul 1865 se convocase dieta feudală la Clușiu, care avă să desbată asupra „Uniunii“.

Ungurii m'au provocat pe mine ca pe supremul funcționar al comitatului, ca să nu mai facem atâtea frământări cu alegerea de deputat, ci să mă proclame pe mine și pe Groful Bethlen Farkas; un Român și un Ungur. Noi ambii să mergem apoi, deocă ar fi Ardealul invitat să între în dieta din Pesta, și acolo. M'au asigurat de repetate ori, că, mult în 3—4 luni mă voi întorce de acolo ca comite suprem. Eu însă am refusat. Atunci am fost provocat, ca oel puțin să împedec protestarea Românilor; eu însă nici asta n'am vrut s'o fac, ci din contră m'am pus în fruntea Românilor din comitat, cari în unanimitate au decis și au înaintat un protest solemn în contra dietei din Clușiu.

Din toate aceste e evident, că eu n'aveam să mă fac oodă la topor spre a conlucra la nimicirea autonomiei Ardealului, ajungea deocă mă dedeam după pâr, deocă

mă dedeam la o parte, pân' ce trecea „povoiul“, astfel înaintam și eu sigur în salari de 3—4 mii florini. Am cădut jertfă pentru oă eram convins în adăncul sufletului meu, că toți Români vor lua o asemenea ținută față cu dieta din Clușiu. Amar m'am înșelat!

D-l Ürmössy la pag. 157 țioe: „Înțeleptesc au lucrat Maghiarii, că n'au intrat în dieta din Sibiu (1863) prin aceea ar fi abandonat legile din 1848“.

Cu alte cuvinte: „Mare greșelă au făcut Români, că au intrat în dieta din Clușiu și Pesta, prin aceea au abandonat legile din anul 1863 și autonomia Ardealului“.

*

În 30 Maiu 1867 mi-se dăduse din nou ocaziune a mă rehabilita înaintea guvernului maghiar. În ziua această venise comisarul regesc Groful Péchy la Blășiu. Eu încă mă eflam zoolo. În dimineața acelei zile m'a cercetat un domn, care după o scurtă introducere m'i țioe: „Domnule Șuluțiu, acuza ai ocaziune, ca nici-odată și

ca nimeni altul dintre Români, a face un serviciu guvernului, apoi a-ți crea o pozițiune splendidă. Ceea ce ți-se cere poți implini fără să jertfesci ceva din reputațiunea, ce o ai ca Român: Se soie, că metropolitul te iubesc și ține la d-ta, înduplecă l ca să nu deă aț la sosirea Grofului Péchy expresiune nemulțămirei Românilor cu starea actuală a lucrurilor“.

— Cu alte cuvinte: să se arate mulțămire cu nimicirea autonomiei Ardealului, ce se plănuiesc“.

— Nu tocmai; dér' să nu protesteze, pentru-oă comisarul regesc oălătoresec pentru de a studia opiniunea publică a Românilor, er un protest din partea metropolitului, însoțit de întreg capitulul, ar fi pentru comisarul regesc, care asemenea va fi însoțit de nobilimea maghiară, un ce de tot neplăcut“.

— Curios! deocă eu tocmai din motivele înșirate de d-ta, află că metropolitul e dater față cu trecutul său, față cu poporul român, de a-l informa pe comisarul regesc despre marea neliniște, ce a cuprins întreg némul românesc, și despre pe-

Convocare.

In conformitate cu dispozițiunile din §-ul 10 al statutelor, prin această convocăm adunarea generală a Asociațiunii naționale din Arad pentru cultura poporului român pe a doua zi de Rusalii, adică pe ziua de 14 Iunie 1897 înainte de amiază la 11 ore, în localul propriu al cabinetului de lectură, — la care onorații membri sunt invitați a lua parte.

Arad, din ședința direcțiunii, ținută la 7 Iunie n. 1897.

Petru Truția, Valeriu Magdu,
dir. prim. notar.

Provocare. Având în vedere, că pe ziua de 14 Iunie este convocată adunarea generală anuală a Asociațiunii naționale din Arad pentru cultura poporului român, care va avea de obiect și pronunțarea asupra primirii membrilor insinuați, — On. Domni, cari au primit liste pentru conscrierea membrilor, sunt rugați și pe această cale, ca listele primite împreună cu banii încasați, să binevoiescă ale înainta până la 13 Iunie n. o. casarului Asociațiunii noastre d-l Sava Ruicu, secretar la banca „Victoria” în Arad, căci altcum membri neînșinați nu vor putea exercita drepturile ce le compet la adunarea generală.

Arad, la 8 Iunie n. 1897.

Petru Truția, Valeriu Magdu,
dir. prim. notar.

Rugare și apel.

„N'are religione cel ce n'are umanitate”, dice proverbul arab, și intradevăr, om — în înțelesul legilor creștinescilor religioși — fără să fiă și uman nu poate fi.

Basată pre aceste principii „Reuniunea învățătorilor Români Sălăgeni” intenționează a crea un fond de ajutorare la casa de mörte a învățătorilor de pe acest raion, numit „fond funebral”. Învățătorul român e acel unic individ între castele inteligente, care totă viața își sacrifică pentru regenerarea spirituală a poporului, contra celei mai slabe remunerațiuni materiale. E demn deci ca astuocarea lui să fiă în mod conform misiunii sale avute în viață, și act umanitar familiei rămase a-i piocura pre rana inimei vulnerate prin mörtea capului familiar un picur vindecător prin întinderea unui ajutor material.

Pentru câștigarea unui fundament banal, presidiul „Reuniunii învățătorilor români Sălăgeni” conform decisiunii comitetului central, voescă cu ocaziunea adunării generale a arangia o sortitură (loterie) de obiecte împreună cu petrecere de vară în folosul acestui fond.

Ne adresăm deci, în speranța rezultatului reusitor, la marinitatea publicului român mai ales din Sălăgiu și jur; deobligăm moralmente pe frații învățători;

riculul ce-l amenință pe poporul român în viitor. Cum d'ar pută el să tacă?

— Cugetă bine ce faci... acuma e momentul d'ăți crea fericierea, s'eu...

— S'eu — ce? D'ocă ași soi, că capul mi-s'ar reteza, nici atunci nu m'ăși umili la un rol atât de mășav. Unchiul meu scie, că eu sunt Român atât de adevărat, precum este el și precum a fost tatăl meu. Ce ar dice pentru D-șeu, d'ocă eu aș încerca să-i vorbesc în modul propus de d-ta? Și încă ceva: nu există o fericiere atât de mare, pe această și pe cealaltă lume, pentru care el ar face vre-un rău n'omului românesc. Și d'ocă ar fi în stare să facă, m'ăși lăpăda eu de el.

— Te admir, nu te supăra, d'ar trebuie să-i spun, că, e daună că ești Român.

— Acăsta „daună” eu o simțesc mai tare. Și fiindcă mi-ai d'is aceste cuvinte, apoi trebuie să-ți mărturisesc, că eu din autorii unguerescilor învățați cum trebuie să-și iubescă tot insul națiunea sa; căci eu afară de casa părintescă, altă școală româ-

apelăm la generositatea femeiei române cu rugarea: să binevoiescă spre acest scop a ne dona ori-ce lucruri de valoare: obiecte de lăsc, sculpturi, icone, cărți, manufacturi, cusături, broderii, ori-ce soi de țesături, cum și alte obiecte.

Donurile binevoitoare sunt a se trimite până în 25 Iunie n. o. secretarului Reuniunii D-lui Alecsiu Fedorca în Șimleu.

La obiecte să se alătore o notiță cu numele, locul și caracterul binefăcătorului și prețul în bani al singuraticilor obiecte.

Despre oferte și valoarea aceloră se va raporta pe cale diaristică.

Șimleu-Silvaniei, 1 Iunie 1897.

Alimpu Barboloviciu, Vasilie Oltean,
vicar for. și președ. v.-președintele.
„R. In. R. S.” „R. I. R. S.”

Alecsiu Fedorca,
secretariu.

Correspondența „Gazetei Trans.”

Bod, 25 Mai v. 1897.

On. Redacțiune! În prețitul D-vostre diar Nr. 92 aflu o notiță „din Bod”, în care se ridică contra mea atâtea și atâtea tânguirii cu scop de a mă presenta înaintea publicului într'o lumină de tot întunecată.

Cu omeni, cari n'au curajul să ieșă la lumină, ci ca nisce soboli lucră, după cum tot-déuna au lucrat, la nimicirea mea — nici n'ar trebui să stau de vorbă, d'ar pentru orientarea On. public mă simt dator totuși din capul locului a constata un singur lucru din viața noastră bisericească petrecut în Bod. Acest moment va clarifica pe deplin situațiunea și va esplica ușor tânguirile venite asupra mea, precum și tendința aceloră.

Casul e următorul: În anul trecut mă trezesc, — contra tuturor dispozițiunilor existente în viața noastră constituțională bisericească, — că în Bod este convocat un sinod, fără ca să se știe măcar de ce? Am căutat să mă informez la oficiul competent, d'ar nu mi-s'a spus. În fine în ziua fiasată se presintă On. domn protopop, se deschide sinodul, ér la ordinea d'ilei era alegerea de capelan la biserica noastră. Lucru ne mai pomenit! Concurs nu se deschisese. Nimeni n'avea nici o cunoștință despre acest lucru. Destul, că se alege ca pelan d-l Vasile Meret și este ridicat la acest oficiu peste capul meu. Fac arătare imediat la Ven. Consistor. E drept, că alegerea s'a nimicit, d'ar aocia, cari au înscenat acest ne mai pomenit cas în viața noastră constituțională bisericească (d'ar nu-l voi fi făcut și acesta eu) în tinea și ne-supărați de nimeni fac, ca pe mine să mă suspendeze și ca nisce soboli lucră la nimicirea mea, imi aduc fel de fel de acuzățiunii, cari sunt tot atâtea insinuarii, și — nici nu sunt trași măcar în cercetare.

D'ar să ne întörcoem la singuraticile plângeri îndreptate contra mea din partea

d-lui corespondent: D-sa dice, că am fost suspendat. Da eu nu neg acăsta; ba încă d'ic, că de vor merge lucrurile tot așa, cum merg acuma, și de vor fi aceste machinațiuni joanice nutrite și mai departe, ađi mâne — să fi curat ca aurul, — te poți tređi suspendat definitiv — și domni din Bod, între cari de sigur e și d-l corespondent, aceea o voesc, nu binele bisericii. — D'ar rog pe d-l corespondent să înșire și motivele pentru cari am fost suspendat; de va eși pe față sunt gata să întru în discuțiă cu d'ensul.

Să arate, cine a produs zizania și a zădărnicit ținerea sinodului: eu, care am încercat tot posibilul, ca să ajungem la un rezultat, s'eu aocia, cari înscenând o obstrucțiune ne mai pomenită au împiedecat sinodul, numai ca să mă potă prinde un motiv, pe care aruncându-l în cărca mea, de nou să mă potă arăta Ven. Consistor, d'ar de s'ar îndura să mă mai suspendeze încă-odată și atunci e deschisă calea aceluia, care de atâtea timp sapă la nimicirea mea. Casul l'am arătat de-ăltminteri Ven. Consistor. D'ar la noi ađi nu-i nici o minime, d'ecă și de aici tot eu sunt scos ca cel vinovat. Cel puțin corespondența din Bod tinde într'acolo.

D'ice mai departe, „că de vre-o 10 ani încontinuu mă împărtășesc din mila împărătescă și că din n'eu se aude despre mine, că am înaintat cerere în cauza acăsta” — Să-mi dea voiă d-l corespondent să-i spus, că nu-i adevărat și că a avut bumbac în urechi când a ađit acăsta. Este adevărat, că am primit mila împărătescă de 3-ori, căci sunt om cu familia grea, am 11 copii și cred, că cei ce cunosc împrejurările mele nu mă vor condamna așa tare pentru asta, căci dovedii de neromânismul meu nici-odată nu am dat.

Observarea, că nu mi-am botezat copila la biserica din Bod și că nici n'am înmatriculat-o, o resping ca-o apucătură tendențioasă și malițioasă. Unde e scris, că numai la d-l capelan Meret în Bod pot să-mi botez copila mea? Ori vră d-l corespondent se alarmeze lumea pentru cei 20 er., ce trebuia să-i capete capelanul d-sale?

Ași mai avé un cuvânt cătră d-l corespondent: Il d'ore pe domnia sa de binele bisericii noastre, a observat vre-un rău, ce s'a înouibat între poporeni din Bod? — Eu am observat, binevoiescă a eși cu colorea pe față, arate starea adevărată a lucrurilor, oante răul acolo unde-i și atunci bucuros stau de vorbă cu d'ensul, să espunem lucrurile la o critică obiectivă și conșoiențioasă. Până atunci resping ori și ce invecitive și insinuațiuni venite la adresa mea.

Filip Crețar m. p.,
preot.

născă n'am cercetat; ér literatura română în tinerețele mele aici la noi n'a existat. Când celebrul poet Petöfi a esclamat: „Cărja de cerșitor, d'ar independentă, acăsta să-ți fiă simbolul”. (Koldusbot de függetlenség, ez legyen jelszavad.) l'am înțeles și eu.

Abia s'a depărtat acest domn dela mine, mă pomenesc ca „din întempleră” cu un domn canonic, care cu puțină variațiune tot aceea 'mi-a d'ic, ce'mi d'isese și cealalt. Răspunsul ce i-l'am dat acestui domn, l' voi spune de altă-dată, când îi voi face și fotografia.

De-odată se trag clopotele într'o dungă. Ce-i asta se întrebară toți Blășienii?

Arde podul de peste Târnăvă, f'ă răspunsul.

Am intrat la metropolitul; l'am aflat într'o stare de tot îngrijată. El imi d'ise:

— „Par'că e o făcătură, nu altcum. Eu am vrut să-l primesc pe comisarul regesc cu totă onórea, cu totă afabilitatea posibilă, așa precum m'a primit el pe mine

la casa lui. D'ar étă lucrul naibii, se dice, că un student esaltat, ar fi dat foc podului; riul a eșit din alvie, sunt sigur că Ungurii l' vor sfătui, pe comisarul regesc să se întöracă îndărét, ba vor dice, că eu am dat mandat să aprindă podul, ca să nu potă trece. Și d'ocă totuși ar trece riul, atunci eu sunt pus în poziție de a mă ține în rezervă; eram să-l primesc cum nu se potă mai bine, d'ar aveam să-i spun franc, astfel cum i-am spus și în Clușin între patru ochi, dorul și amarul n'omului românesc. Étă cuvântarea ce voiam să i-o rostesc. Acuma bag s'eu mă voi lăsa de ea, și l' voi primi fără program politic.

— Eu cred unchiule, că va fi posibil ca să trecă riul; ér cuvântarea la tot casul să i-o rostesc. Comisarul regesc e om cult, scie el pré bine să distingă lucrurile. Scopul călătoriei d'ensului e să se informeze despre dorințele Românilor. Cine altul e mai competent d'al informa?”

Am lăsat să-mi prindă caii la trăsura și am mers la podul ce ardea.

(Va urma.)

Literatură.

„Enciclopedia română”, publicată din însăroinarea și sub auspiciile Asociațiunii Transilvane, de Dr. C. Diaconovich, a apărut fasc. IV., care cuprinde articolele „Așango—Balneografia” cu număröse ilustrațiuni și harte. Litera A. se încheie cu pagina 338 cuprinđend în total preste 3500 articole pe 676 colóns. Dintre articolele mai însemnate ale fasc. IV. amintim: Asia, cu o hartă excelentă lucrată la F. A. Brookhaus în Lipsca și cu 11 tipuri asiatice; Asigurare; Asociațiune; Asoc. Transilvană; Atanasie Anghel; Athanesou Dim.; Ate-neul român (cu ilustr.); Athos; Aurelian P. S.; Australia (cu 10 ilustr. etnogr.); Austria, A.-Ungaria; Avicultura (cu 2 ilustr.); Axentie Severu; Baba; Babeș; Băcău; Băi (B. Heroulane de Dr. G. Vuia, cu o panoramă și 4 tablouri escelente din oficina Angerer & Gösohl în Viena); Balașă (cu tabl. bisericii D. Balașă) etc. Acest fascicool, după cum suntem informați, se va expeda tuturor abonaților, cari au achitat prețul lui anticipativ. Abonamente se primesc la editorul W. Krafft în Sibiu și (pentru România) la C. Müller în Bucuresci pe lângă solvirea anticipativă a prețului pentru câte 5 ori 10 fasc. à fl. 1.—resp. Lei 2.50.

In Tipo-Litografia „Cărților bisericești” din Bucuresci a apărut o mică broșură istorică, de 75 pag. intitulată: „Voia lui Dumnezeu în graiul național. Un Episcopat românesc în imperiul turcesc de P. Garboviceanu, profesor și deputat. Broșura tractează cestiuni de acuitate de mare importanță, arătând de-o parte importanța graiului național la propovăduirea credinței ér de altă parte făcend un studiu obiectiv asupra stărei de ađi a fraților nostri din mperiul turcesc, precum și luptele lor din trecut.

Povestiri de Petra-Petrescu à 80 cr. francate. De vândare la administrațiua noastră.

DIVERSE.

Pentru ce damele umblă pe velociped?

Acăsta întrebare a fost rezolvată de o damă velocipedistă astfel: 1) Unele umblă pe velociped, pentru-că astfel le este chiămarea, și pentru-că în ipodrome și alte locuri publice să se potă presenta ca velocipediste; 2) din cauze igienice, ca să facă mișcare în aer curat; 3) pentru-că bărbații lor le silesc să umble; 4) pentru ca să aibă ocaziune de a purta pantaloni; 5) pentru a-și pută arăta pulpele trecătorilor, și dela acăstia să potă ađi câte-un cuvânt lingusitor în privința acăsta; 6) pentru ca să-și potă afla vr'un bărbat; 7) pentru a-și pută înșofi bărbații, și astfel să-i supravegheze mai bine; 8) pentru ca să vadă țeri, să se recreeze, cu un cuvânt din plăcere; 9) fără ca să scie pentru-ce; folosesc velocipedul numai fiindcă e modern; 10) pentru-ca să se scape de tiranii preșenți statornici; 11) în mânia prietenilor lor, căroră nu le dă mâna a face lăsc etc.

Statistica fumătorilor.

O revistă englesă scie, că fumătorii din Anglia și Irlanda, cari sunt un sfert din populațiua totală, consumă pe an 78 milioane de livre de tutun, în valoare de 712 milioane lei. cheltuēla întregii populațiui pentru grâu nu este, decăt de 740 milioane de lei pe an, așa că, englesii cheltuesc aproape tot atât pentru tutun, ca pentru pâne. Și cu tôte acestea englesul nu este, relativ, cel mai fumător din lume, căci consumațiua lui nu trece peste două livre pe an de cap. Olandezul fumază 7 livre pe an; austriacul, 3 și jum.; danesul 3 și jum.; elvețianul și belgianul, 3 și un sfert; suedezul și norvegianul, 2 și un sfert; francezul, 2; italianul, rusul și spaniolul, 1 și jum.; americanul 4 livre. D'ar românul? Rămâne să ni-se spună.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

Cursul la bursa din Viena. Din 9 Iunie 1897. Renta ungh. de aur 4% . . . 122.05

Cursul pieței Brașov. Din 10 Iunie 1897. Banonote rom. Cump. 9.44 Vënd. 9.47

Photoplasticum
Esposiție de fotografii pe sticlă originale lângă promenada de jos.
Vineri, în 11 Iunie: Petersburg și Moskau.

ANUNCIURI (insertiuni și reclame)
Sunt a se adresa subscrisei administrațiunii. In cazul publicării unui anunțiu mai mult de odată se face scădemēt, care crește cu cât publicare se face mai de multe-ori.

Avi s.
Subscrișul am onōre a aduce la cunoștința on. public, că-mi strāmūt atelierul de căldărăriă și obiecte de aramă în Brașov, Strada Porții Nr. 37,

Avi s!
Prenumerațiunile la Gazeta Transilvaniei se potū face și reînōri ori și când dela 1-ma și 15 a fiă-cărei luni.
Domnii abonați sē binevoiască a arăta în deosebi, când voiesc ca expedarea sē li-se facă după stilul nou.

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiū 1897.

Table with multiple sections: Budapesta - Predeal, Copșa-mică - Sibiu - Avrig - Făgăraș, Mureș - Luduș - Bistrița, Cucerdea - Oșorhei - Regh.-săsesc, Ghiriș - Turda, Dej - Bistrița, Sibiu - Cisnădie, Clușiu - Zălau, Sighișoara - Odorhei-săcuesc, Alba-Iulia - Zlatna, Brașov - Zărnești, Timișoara - Rodna - Lippa, Brașov - Chezdi-Oșorhei. Each section contains train schedules with times and station names.

Notă: Orele însemnate în stânga stațiunilor sunt a se citi de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus. — Numerii încadrați cu linii mai negre însemnăză ărele de nopțe. — Semnul ◀▶ arată ou capul direcția, încătrău merge trenul.